

Některé otázky vedení nepřetržité bojové činnosti v soudobých podmínkách

Podplukovník Zdeněk Hradecký

Článek rozebírá pojem nepřetržitá bojová činnost a řeší její obsah a rozsah v soudobých podmínkách.

Zabývá se hlavně útočným bojem (operací) s důrazem na boj v noci, pronásledování, přechod vodních toků, využití vzdušných výsadek, na otázky vedení a zásobování vojsk.

Vševojskové operace a boje v soudobých podmínkách budou charakterizovány rozhodnými cíli, použitím jaderných zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení, širokým rozmachem, masovou účastí pozemních vojsk s různorodou bojovou technikou, raketových zbraní, letectva a vzdušných výsadek. Vlivem všech kvalitativně nových podmínek se budou operace i boje rozvíjet rychle, nerovnoměrně, na širokých frontách, do velké hloubky a s rychlými změnami situací. Činností vojsk na směrech a účinky soustředěně použitých atomových a raketových zbraní budou vznikat mezery v operační i bojové sestavě vojsk, které zároveň budou vytvářet podmínky k rozhodným úderům do boků a týlů nepřátelských uskupení, k samostatné a iniciativní činnosti.

Neustále se zdokonalující vlastnosti bojových prostředků a v poslední době zvláště raketových zbraní, které se postupně stávají hlavním prostředkem dopravy jaderných nábojů na cíl, odsuzují k nevyhnutelné porážce jakýkoli projev pasivity a nehybnosti v boji, protože tyto nové zbraně jsou nejúčinnější právě proti pevným a nehybným cílům. Tím se stává požadavek pohybu a nepřetržitosti bojové činnosti vojsk velmi naléhavým ve všech druzích boje, při čemž stále výraznějším základem každého boje se stává útok; lze předpokládat, že ostatní druhy boje budou postupně ve větší nebo menší míře jen výrazem větší nebo menší aktivity útoku. Důsledkem těchto okolností zákonitě bude skutečnost, že operace a boj budou mít již od zahájení ozbrojeného zápasu vysoce pohyblivý, manévrový charakter s maximálním úsilím efektivně využít vlastních úderů ZHN. Ve svém součtu je tedy zcela opodstatněné, že jedním z charakteristických hlavních rysů soudobých operací a boje je nepřetržitost bojové činnosti vojsk a jejich vysoká manévrovost. Proto plným právem vojenské umění přikládá správné organizaci a vedení nepřetržité bojové činnosti rozhodující význam v soudobém boji a pokládá ji za jeden ze základních předpokladů úspěchu v boji s nepřítelem.

Jen letmý pohled do historie vojenství nás přesvědčí o tom, že problematika nepřetržitosti bojové činnosti není věcí novou a že jí bylo věnováno již mnoho pozornosti v různých obdobích vývoje vojenského umění. Obrovský význam a důležitost nepřetržitosti boje v neposlední řadě potvrzují zkušenosti z druhé světové války. A právě válečné zkušenosti především Sovětské armády jsou trvalým základem pro studium této problematiky a jsou při správném zvážení bojových možností vojsk a zvláště soudobé techniky základem pro možné způsoby vedení operací a boje v příštím možném ozbrojeném zápase.

Než přistoupím k rozboru některých, podle mého názoru základních otázek zabezpečení nepřetržité bojové činnosti vojsk, chtěl bych se zmínit ještě o obsahu a pojetí nepřetržitosti bojové činnosti v soudobých podmínkách tak, jak je jí třeba podle mého mínění chápat.

Ne zřídka se setkáváme s tím, že pojem nepřetržitost bojové činnosti je do značné míry zužován na jeden charakteristický druh boje — například na útok. Přitom je často chápána nepřetržitost v tom smyslu, že vojska musí stále útočit, nebo na druhé straně v obraně vést obranný boj. Charakter sou-

dobého boje však přesvědčivě vyvrací tento názor a dokazuje jeho mělké pojetí. Mluvíme-li o nepřetržité bojové činnosti, pak je třeba chápat tuto nepřetržitost v plném rozsahu — v plném obsahu všech forem a způsobů bojové činnosti, která za současných podmínek bude velmi různorodá a bude přecházet od jedné formy nebo způsobu ke druhé a naopak.

Tento základní rys soudobého boje je znášen ve své podstatě právě využitím moderních zbraní, zvláště raketových s jadernou náplní.

Nepřetržitost bojové činnosti je též třeba chápat podle mého názoru ve smyslu změněného pojetí bojové činnosti, co do jejího obsahu a rozsahu v dnešních podmínkách. Abychom pochopili tyto změny, je třeba si ujasnit v první řadě cíl, obsah a formy bojové činnosti:

Cílem bojové činnosti je zničit nepřítele za podmínek organizovaného a účelného využití všech sil a prostředků, jakož i jiných výhodných podmínek. Tento cíl je v podstatě uskutečňován palbou a pohybem, které jsou výrazem využití techniky a člověka v ozbrojeném zápasu. Přitom pod pojmem palba rozumíme fyzické a psychologické účinky způsobené zbraněmi bez ohledu na jejich druh. Zbraněmi v tomto smyslu rozumíme jakékoli nástroje a prostředky, které slouží ke zničení nepřítele.

A jestliže v historii vojenství sledujeme význam a obsah pojmu bojová činnost, jakožto výrazu palby a pohybu, nutně musíme vzít v úvahu i tu skutečnost, že palba patřila dříve výlučně do oblasti taktiky. Vlivem vývoje nové palebné techniky — v poslední době raket, stává se dnes palba vlastní i oblasti operačního umění a strategie. A v tom spočívá i podstata současných kvalitativních změn ve vojenském umění a též v oblasti obsahu a náplně pojmu bojová činnost.

Podle mého názoru je třeba k dokreslení významu nepřetržitosti bojové činnosti v současné době definovat i obsah a rozsah bojové činnosti, jak se projevuje v jednotlivých oblastech vojenského umění.

Do nedávné doby byl pojem bojová činnost velmi často úzce spojován s činností vojsk na frontě — v dotyku s nepřítelem (v palebném styku). Činnost druhých sledů a záloh ve vlastním týlu, rozmístěných na vzdálenost mimo přímý dosah zbraní nepřítele, nebyla pokládána za bojovou činnost. A i když se na bojišti objevilo letectvo, které „prodílovalo“ dosah dalekonosného dělostřelectva, přesto jeho použití bylo

omezeno mnohými vlivy a činnost vojsk v týlu bylo možno proti jeho zásahům do značné míry chránit a zabezpečit.

Jestliže však v současné době nové palebné prostředky vzhledem ke svým kvalitativně novým vlastnostem dovolují vést úder na cíle ve značných vzdálenostech a do značné hloubky operačních učenění bojujících armád, lze podle mého názoru reálně hovořit o tom, že bojová činnost vojsk nebude spojena jen s činností vojsk v bezprostředním dotyku s nepřítelem na frontě, ale že lze hovořit o bojové činnosti, kterou vedou vojska v prostoru ohroženém dosahem těchto nových palebných prostředků. Takto chápaný obsah pojmu bojová činnost vojsk vyplývá z toho faktu, že se palba, jakožto hlavní součást obsahu bojové činnosti, stává v současné době rozhodujícím prostředkem nejen taktiky, ale i operačního umění a strategie. Přitom pohyb v těchto oblastech vojenského umění byl trvalým faktorem i dříve. Lze tedy oprávněně dojít k závěru, že bojová činnost se svým skutečným obsahem, jakožto projev palby a pohybu, rozrůstá do všech tří oblastí vojenského umění. Plným právem lze tedy hovořit v současné době o bojové činnosti vojsk z hlediska taktického, operačního a strategického významu.

A mluvíme-li o požadavku nepřetržitosti bojové činnosti, je nutné vždy správně definovat a specifikovat, zda jde o bojovou činnost v taktickém, operačním nebo strategickém měřítku. Přitom zákonitě budou formy a způsoby zabezpečení a vedení nepřetržité bojové činnosti na jednotlivých stupních — v jednotlivých oblastech vojenského umění — různé. Tak například nepřetržitá bojová činnost v operačním měřítku nebude znamenat nevyhnutelně nepřetržitost bojové činnosti v taktickém měřítku — tedy nepřetržitost bojové činnosti všech prvků, všech sil a prostředků v rámci operační sestavy.

V současné době je velmi často uplatňován požadavek nepřetržité bojové činnosti v taktickém měřítku — jednotek, útvarů a svazků zasazených do boje na frontě. Již v úvodu jsme si vyvodili, že tento požadavek je bezesporu správný a opodstatnělý. Máme-li však na mysli skutečně nepřetržitě vedení boje určité jednotky, útvaru nebo svazku v rámci operace, pak je nutné vidět, že nelze zacházet do extrémů. Vždyť v soudobém boji hlavní úloha připadá v první

řadě lidem — vojákům, a jejich možnosti nejsou nekonečné a síly nevýčerpatelné. Je pochopitelné, že v plné míře toto platí i o bojové a zvláště dopravní technice. A jestliže do nedávné doby jsme počítali s trváním armádní útočné operace v délce 5—7 dnů a zároveň s předpokladem přechodu do další operace bez velké přestávky, jistě je podle mého názoru téměř nemyslitelné, aby určitá jednotka, útvar či svazek byla nepřetržitě zasazena do boje v průběhu operace dnem i nocí. A pokud se podobné situace objevovaly při cvičeních na mapách, kdy jsme nezřídka byli svědky toho, že určitý útvar či svazek byl „nesmrtelný“ a s úspěchem bojoval nepřetržitě po dobu 5—7 dnů v prvním sledu armády na hlavním úderu, pak to bylo nutně zapříčiněno z důvodů dogmatického a schematického přenášení závěrů o nepřetržitosti bojové činnosti z oblasti operačního umění do oblasti taktiky.

Jistěže v operačním měřítku bylo možno a lze i nadále hovořit o nutnosti nepřetržité bojové činnosti v průběhu jedné či více operací v rámci frontu a armády, ale nelze tuto nepřetržitost v plném rozsahu aplikovat v taktickém měřítku v rámci jednotek a útvarů.

Tento závěr může působit dojmem, že je v rozporu s dříve uvedeným závěrem o obsahu bojové činnosti, který se v podstatě za současných podmínek rozšiřuje i na činnost vojsk, která není přímo spojena s činností na frontě. Je však třeba mít na zřeteli, že výrazem a hlavním obsahem bojové činnosti v operačním měřítku a nakonec i ve strategickém, bude palba nových zbraní se zvětšeným dosahem a účinností. Proto i při nepřetržité bojové činnosti v operačním měřítku v rámci útočné operace, bude se v taktickém měřítku (v rámci jednotky a útvaru a tím dedukováno až na jednotlivce — bojovníka) střídát období vedení nepřetržité bojové činnosti s obdobím odpočinku a doplňování.

Podle vycvičenosti, odolnosti, předcházející činnosti a dalších faktorů, které zmešují či zvětšují fyzické schopnosti člověka-bojovníka, lze počítat s doslovnou nepřetržitostí bojové činnosti u konkrétní jednotky, útvaru či svazku jen po určitou omezenou dobu, přičemž poté nutně musí následovat jejich vystrídání, odpočinek, doplnění zásob a obnovení bojeschopnosti; a tuto činnost pochopitelně v taktickém měřítku nelze nazvat bojovou činností. Přitom však v celkovém rámci — v průběhu operace — nemusí tímto „vytažením svazku

z boje“ být nikterak narušena nepřetržitost bojové činnosti v operačním měřítku.

Vcelku pochopitelné bude i v taktickém měřítku „prodlužována“ nepřetržitost bojové činnosti účelným a dovedným střídáním útvarů a jednotek, a na těch nejnižších stupních i střídáním určitých skupin nebo i jednotlivců.

Hovoříme-li proto o nepřetržitosti bojové činnosti je podle mého názoru vždy nutné v každém konkrétním případě přesně rozlišovat, o jaký rozsah jde.

Nás bezesporu bezprostředně zajímá problematika nepřetržitosti bojové činnosti v operačně taktickém a v taktickém měřítku, kde je třeba též hledat základ a vytváření těch hlavních předpokladů k zabezpečení tohoto velmi důležitého faktoru soudobého boje. Proto pokud bude nadále hovořeno o nepřetržitosti bojové činnosti, mám na mysli bojovou činnost v operačně taktickém a taktickém měřítku (v rámci vševojskové armády, svazků, útvarů a jednotek).

O vedení nepřetržité bojové činnosti budou v soudobém boji ve značné míře rozhodovat: významný kvalitativní skok v možnostech a manévru palbou, vysoká mechanizace vojsk, široké využití vzdušných výsadků a nové možnosti v organizaci a způsobu zásobování vojsk.

Je nesporné, že kromě těchto nepochybně příznivě působících činitelů je třeba při požadavku nepřetržité bojové činnosti reálně přihlídnout i k těm objektivním podmínkám a faktorům, které mohou na druhé straně ji znesnadňovat a někdy dokonce znemožňovat.

Těchto podmiňujících činitelů je pochopitelně celá řada a budou plně ovlivněny i konkrétní situací. Přesto se domnívám, že jako nejdůležitější je možné uvést tyto:

- fyzická vytrvalost bojovníka a technické možnosti výzbroje a bojových prostředků;
- účinná odvetná opatření nepřítele;
- značné obtíže v sousedování prostředků materiálně technického zabezpečení a tím i v nepřetržitém zásobování vojsk v průběhu boje při rychlých a často zásadních změnách v situaci;
- všeobecný nedostatek sil a prostředků k zabezpečení nepřetržité bojové činnosti ve dne i v noci;
- nesmírné fyzické a duševní vypětí velitelů a štábů vzhledem k tomu, že nejsou vždy výhodné podmínky, aby byla zabezpečena „dvojsměnnost“ v práci štábů (zvláště na stupni útvarů);

- značná složitost systému velení a zvláště organizace spolehlivého a nepřetržitého spojení při vysokých tempích a při přechodu z jednoho druhu bojové činnosti na druhý za předpokladu soustavného rušení ze strany nepřítele;
- nutnost připravovat v průběhu jedné operace podmínky pro přechod do následující, bez dlouhých přestávek.

Ještě jednou podtrhuji, že uvedené faktory nevyčerpávají všechny problémy podmiňující vedení nepřetržité bojové činnosti, jsou však podle mého názoru nejdůležitější a při rozboru dalších konkrétních problémů jsou brány v úvahu.

Již v úvodu jsme si vyvodili, že stále výraznějším základem každého boje v soudobých podmínkách se stává útok. Proto v první řadě v útočném boji a operaci požadavek nepřetržité bojové činnosti nabývá mimořádného významu. Chtěl bych se proto ve svých úvahách zabírat zvláště problematikou vytváření podmínek a zabezpečení nepřetržité bojové činnosti v útočném boji v rámci armádní útočné operace. Přitom chci rozebrat alespoň v hlavních rysech následující otázky, které s vytvářením podmínek a zabezpečením nepřetržitosti vedení bojové činnosti plně souvisí:

- vedení boje v noci s důrazem na zabezpečení přechodu z denní bojové činnosti na noční a naopak,
- plynulý přechod do pronásledování a vlastní pronásledování,
- odrážení protiztečí a protiúderů v průběhu útočné operace,
- překonávání vodních překážek,
- zabezpečení nepřetržitosti velení a spojení,
- problematiku zásobování vojsk.

Útok v noci bylo věnováno mnoho pozornosti a dodnes stojí v popředí zájmu bojové a operační přípravy vojsk a štábů. Průlom v noci byl prováděn celými svazky v bojových sestavách, které nedoznaly podstatných změn proti útoku ve dne a závěr ze získaných zkušeností zněl jednoznačně: útok v noci a zvláště při umělém osvětlování terénu se nemůže co do způsobů provedení podstatně odlišovat od útoku ve dne.

Průvodním zjevem řešení problematiky útoku v noci do nedávné doby však bylo, že tak, jak se většina pozornosti upěla na první část útoku — na průlom nepřátelské

obranu v noci a maximálně na pokračování útoku po svítání do splnění úkolu příštího dne, tak daleko méně pozornosti již bylo věnováno nočnímu boji po prvním dnu útočné operace, při boji v hloubce nepřátelské obrany, při přechodu do pronásledování, při vlastním pronásledování, prolamování spěšně zaujatých mezilehlých postavení, při střetném boji, odrážení protiztečí a protiúderů apod. Ze tomu tak bylo, je zcela logické, protože bylo nutno vojska v první řadě naučit ty nejjzákladnější věci.

Ovšem je třeba přiznat, že jestliže jsme vojska naučili prolamovat obranu nepřítele v noci a vyřešili otázky přechodu z nočního útoku na denní, eventuálně to bylo jen pokračování útoku, tím jsme sice značně přispěli k vytvoření podmínek k zabezpečení nepřetržitosti útoku, avšak zdaleka jsme tím nevytvořili všechny podmínky. Jedno je třeba vidět, že zvláště při cvičeních s vojsky jsme si nepromítli zcela důsledně všechny získané poznatky z útoku v noci s pokračováním příštího dne na celou hloubku jedné a možná i další armádní útočné operace.

V současných podmínkách vedení útočných operací a útočného boje se však vlivem dalšího rozvoje bojové techniky a zvláště raketových zbraní situace podstatně mění. Učiněné závěry o vlivu raketových zbraní na vedení soudobých útočných operací opravňují k závěru, že průlom připravené obrany nepřítele nebude charakteristickým a vyskytne-li se, pak jen v ojedinělých případech. Stejně tak podstatných změn doznává rozmach armádních útočných operací co do tempa i hloubky. Též operační sestava armády, zvláště co do počtu vševojskových svazků doznává odlehčení a útok v rámci armády na dvou i více směrech bude velmi častým a charakteristickým zjevem.

Útočná operace bude charakteristická útočnou činností jednotlivých svazků často na samostatných směrech bez přímého styku se sousedy; zvětšené možnosti manévru palbou, spolu s vysokým tempem, zpravidla nedovolí obránci organizovat souvislý odpor na připravených a vybudovaných obranných pásmech a postaveních. Útočná operace za předpokladu palebné převahy útočníka bude řadou střetných bojů svazků s rychlým přechodem do dalšího pronásledování za současného obklíčování a ničení nepřítele,

Z těchto hledisek se i otázka útočného boje v noci jakožto předpokladu vedení nepřetržité bojové činnosti jeví v jiném světle než doposud co do způsobů a forem provedení.

Vševojskové svazky útočící na jednotlivé

vých směrech budou nuceny ne zřídka vést bojovou činnost od zahájení operace až do splnění dalšího úkolu armády v prvním sledu, což bude reprezentovat zhruba 3—4 dny nepřetržitě bojové činnosti ve dne v noci. Z toho důvodu a též proto, že útok bude mít ve většině případů již od začátku operace charakter „bývalého“ boje v hloubce nepřátelské obrany s častým přechodem vojsk do pronásledování a charakter dílčích střetných bojů, kdy zpravidla nebude nutno rozvíňovat celou bojovou sestavu svazku, nabývají **nesmírně na důležitosti zvláště vyčleněné odřady pro vedení boje v noci**. K potvrzení tohoto názoru může přispět i ta skutečnost, že vzhledem k nočním podmínkám a všem vlivům, které sebou tma v noci přináší, i přes značně zdokonalené přístroje pro vidění v noci a ostatním vymoženostem vědy a techniky, které nevýhody noci do určité míry paralyzují, je možné podle mého názoru vycházet z předpokladu, že i nadále tíha bojů bude ve dne — za světla.

Proto se domnívám, že i v soudobých podmínkách, které jsou a budou podstatně jiné než dříve, je možné čerpat ze zkušeností Sovětské armády v letech Velké vlastenecké války a též z války v Koreji, které dokazují, že často nevelké, ale dokonale připravené skupiny, aktivní útočnou bojovou činností v noci dosáhly lepších výsledků než celý svazek.

Například v Korejské válce účinné noční akce těchto nevelkých odřadů čínských dobrovolníků a vojsk Korejské lidové republiky přinutily Američany vypracovat taktiku a organizovat činnost zvláštních hlídek pro boj s těmito odřady.

Síla a složení těchto odřadů by byla různá a řídila by se nutně konkrétní situací. Jeví se možnosti vyčleňovat je v rámci celého svazku nebo v rámci jednotlivých útvarů.

Výhody použití těchto odřadů pro boj v noci jsou i v tom, že umožňují určitý odpočinek hlavním silám a na druhé straně odřady, které útočily nebo pronásledovaly v noci, mohou být za dne vytaženy do zálohy či druhého sledu. Jistěže otázku odpočinku je třeba chápat tak, že nepůjde a nemůže jít o zastavení, popřípadě rozmístění jednotky či útvaru v určitém prostoru na několik hodin. I když malé zastávky nelze vyloučit, bude tento odpočinek vojsk v druhém sledu či v záloze pro bojovníky skutečně odpočinkem za pohybu — vsedě nebo vleže na dopravních prostředcích, v obrněných transportérech, v tanku či na autě. A zkušenosti mnohých přímých

účastníků bojů ve druhé světové válce ukazují, že často k nabrání nových sil stačí člověku dvě či tři hodiny i když nepohodlného odpočinku. V souvislosti s nutností odpočinku a zabezpečení nepřetržitosti bojové činnosti zároveň vyvstává jeden velmi důležitý problém; jde o odpočinek řidičů vozidel a to ať dopravních či bojových. Východisko k řešení tohoto velmi závažného problému, který v případě, že mu nebyla věnována patřičná pozornost, může být příčinou mnohých těžkostí v boji, je podle mého názoru třeba hledat jedině v zabezpečení náhradních řidičů s možností vzájemného střídání.

Důležitým činitelem využití zvláště vyčlenovaných odřadů pro pokračování boje v noci je i ta okolnost, že v případě úspěšného rozvíjení útoku mohou plnit úkoly předem určených odřadů za pronásledování.

Uvedený způsob řešení nepřetržitě bojové činnosti při přechodu z denního útoku na noční a naopak není v podstatě ani novým, ani složitým problémem; přitom však umožňuje široké využití a rozvíjení iniciativy velitelů na taktickém stupni a současně zabezpečuje stále působení na nepřítele unaveného denními boji a znesnadňuje mu organizovat odpor. Taková forma nočního útoku zabezpečuje též příznivé podmínky pro klamání nepřítele o skutečném zámyslu.

Z hlediska vedení nepřetržitě bojové činnosti je velmi důležitým momentem **plynulý přechod z útoku do pronásledování**. Tento moment hrál významnou úlohu i ve druhé světové válce, zvláště v konečné fázi, kdy pronásledování bylo nedílnou a velmi důležitou součástí každé útočné operace. Vojska Sovětské armády zpravidla již po několika dnech operace přecházela do pronásledování. Tak na příklad v operaci Viselsko-oderské přešel 1. Běloruský front k pronásledování 15. ledna 1945, přičemž nutno zdůraznit, že pronásledování bylo uskutečněno bez jakýchkoli přestávek až do 22. ledna, kdy rychlé skupiny frontu se odtrhly od pěchoty na vzdálenost zhruba 100 km a musely zastavit postup pro nedostatek PHM.

Historie nám však ukazuje, že nevhodná organizace pronásledování, i když je vedeno nepřetržitě, může vést k nesplnění cíle boje. Příkladem takového pronásledování jsou boje 8. britské armády v Africe. Tato armáda vedla pronásledování několik set kilometrů s plánovitě ustupujícími vojsky

Rommelovými, přičemž však sváděla boje jen s jeho zadními voji. Britským vojskům se tedy podařilo jen „postrkovat“ hlavní síly Rommelovy armády před sebou, ale nepodařilo se jim, aby je za tohoto pronásledování zničila. Až zásahem spojenců z Casablanky, kteří odřízli ústupové cesty Rommelově armádě, byla tato zničena.

Tyto příklady dokazují, že v útočných operacích bylo vždy pronásledování velmi častým a důležitým momentem.

V současných podmínkách však může pronásledování následovat bezprostředně po zahájení útoku. A protože velmi často bude nepřítel využívat k odpoutání nebo přechodu k ústupovému boji noci, musí být vojska připravena a vycvičena k zahájení pronásledování jak za denních, tak i nočních podmínek. Lze tedy v těchto okolnostech vidět i další podepření názoru, že uvedený způsob vedení nepřetržité bojové činnosti ve dne i v noci bude plně odpovídat potřebám vedení soudobého boje s požadavkem rychlého přechodu do pronásledování v kterékoli době bez nutnosti provádět složitá přeskupování operační nebo bojové sestavy.

I když nemám v úmyslu provádět hluboký teoretický rozbor pronásledování, je nutno si však všimnout toho, že za současných podmínek bude pronásledování poměrně obtížnější formou boje než útok v pravém slova smyslu (dříve průlom). Přitom však, jak již bylo řečeno, težiště pozornosti vesměs bylo doposud zaměřeno při organizaci a plánování útočné operace (boje) na provedení útoku (průlomu). Zdá se však, že jedním z hlavních činitelů, zabezpečujících hladký přechod do pronásledování a tím zabezpečení vedení nepřetržité bojové činnosti bude osvědčená zkušenost štábů Sovětské armády z posledních let Velké vlastenecké války, podtrhující důležitost současného plánování útoku a všech opatření k přechodu do pronásledování.

Nelze nikdy, ani v soudobých podmínkách zapominat na to, že jakákoli přestávka nebo zpoždění v přechodu do pronásledování umožní nepříteli vyvést hlavní síly nebo mu umožní zesílit obranu v hloubce, zdržet útok a připravit si tak vhodné podmínky pro odvetná opatření. Je nesporné, že významnou úlohu při přechodu do pronásledování bude hrát předvídaní, založené na výsledcích průzkumu a zprávách o nepříteli.

Jistěže v soudobých podmínkách sehraji při přechodu do pronásledování významnou úlohu zvláště raketové zbraně, které zvětšenou mohutností úderů jsou s to vytvářet příhodné podmínky k rychlému přechodu od jednoho druhu boje k druhému.

Při plánování pronásledování již v právním období je nutno včas předvídat síly a prostředky též k zabezpečení pronásledujících jednotek. Nutno plánovat využití atomových úderů za účelem umlčení nepřátelských záloh, využití letectva nejen pro podporu vojsk, ale i pro průzkumné účely, ženijního vojska k zabezpečení nepřetržitého postupu nejen po komunikacích, ale i terénem a zvláště při překonávání vodních překážek, tanků pro organizaci silných, pohyblivých předsunutých odřadů a další opatření. Silné a pohyblivé předsunuté odřady, schopné samostatné činnosti, nabývají zvláště v současné době na důležitosti, neboť bude třeba neúčinněji a co nejrychleji využívat účinků úderů vlastních raketových a atomových zbraní. Rozhodný postup a pronikání těchto odřadů bude předpokladem k úspěšnému vedení rovnoběžného pronásledování, které spolu s čelním vytváří základní podmínky k obklíčování a ničení ustupujícího nepřítele.

Rychlé změny situací na frontě budou často nutit velitele svazků a armád zasazovat své síly k úspěšnému přechodu do pronásledování na směrech, kde se rysují výhodné podmínky pro rozvíjení rozhodné činnosti a to často i za cenu dočasné změny, přenesení směru hlavního úderu.

Z uvedeného, i když jistě ne úplného rozboru vyplývá, že včas a správně organizovaný a provedený přechod vojsk do pronásledování bez ohledu na denní dobu je jedním z rozhodujících prvků zabezpečujících nepřetržitost bojové činnosti.

Neméně důležitá úloha při zabezpečení nepřetržité bojové činnosti v útočné operaci (boji) připadá též **vzdušným výsádkám**. Soudobé možnosti provedení manévru sil a prostředků vzduchem rozhodně ani v soudobých podmínkách neztrácejí svůj význam, ale naopak. Jestliže soudobé vojenské umění obrací čím dále tím více svůj zájem do vzduchu a věnuje maximální pozornost otázkám využití vrtulníků k přepravě střeleckých jednotek i výzbroje, není to jen náhodou, ale na základě hlubokého rozboru současné situace. Nasycenost a namnoze již přesycenost bojiště dopravní a bojovou technikou si to v každém případě samy vynucují. Je nám přece dostatečně známo, že otázka pohybu po komunikacích začala působit vojenskému umění vážné starosti, protože hrozilo nebezpečí, že se vysoký stupeň motorizace a mechanizace vojsk bez kvalitativně nového řešení převrátí ve svůj

protiklad a způsobí nikoli zvýšení, ale naopak snížení pohyblivosti vojsk.

Vzdušné výsadky nejenže jsou s to velmi rychle využívat účinků vlastních úderů, ale jejich význam je velký i pro boj v noci a při přechodu z denní na noční bojovou činnost. I výsadek o menší síle, vysazený před setměním na směr činnosti útočících vojsk v noci, usnadní jim podstatně splnění stanovených úkolů a značně dezorganizuje činnost nepřítele. Je možné obrazně říci, že vzdušné výsadky „prostorově zvětšují nepřetržitost vedení bojové činnosti“.

Je pochopitelné, že jednou ze základních podmínek využití úspěchu vzdušného výsadku pozemními silami, na kterou nelze zapominat, je správně a detailně dohodovaná a uskutečňovaná součinnost výsadku s předem sunutými odřady, a to zvláště tehdy, počítá-li se s navázáním styku v noci.

Vzhledem k tomu, že použití vzdušných výsadků je ve své podstatě provedení manévru vzduchem, chtěl bych se zmínit stručně i o otázce manévru vůbec a jeho významu v souvislosti se zabezpečením nepřetržitosti bojové činnosti. Mezi hlavními činiteli, jež určují a zabezpečují nepřetržitost bojové činnosti, je zpravidla uváděn smělý manévry silami, prostředky a palbou. Je nesporné, že toto tvrzení je plně opodstatněné a správné, ale potud, pokud manévry je chápán více méně odděleně od vlastní bojové činnosti, tj. pokud je manévry chápán v doslovném znění dosud používané definice.

Ve Vojenské mysli čís. 2/60 generál Knotek v článku „Soudobý manévry, jeho obsah a význam v boji“ se zabývá otázkami významu a obsahu pojmu manévry v soudobém boji a operaci se zřetelem na nové podmínky vzhledem k rozvoji raketových zbraní a jejich vlivu na vedení operací a boje. Po hlubokém a podle mého názoru zcela správném rozboru všech skutečností dochází k závěru: *Manévry je ve své podstatě pohyb násobený možnostmi techniky. Vlastnosti vojenské techniky, zejména bojové a doopravny, jsou určujícím prvkem manévru — manévru schopnosti vojsk. Dynamičnost, jako jeden z charakteristických rysů soudobého boje, je určována stupněm rozvoje vojenské techniky. Hlavním a nejdůležitějším projevem dynamičnosti soudobého boje je manévry. Proto čím se stává soudobý boj dynamičtější, tím více se manévry stává jeho organickou a neoddělitelnou součástí. Soudobý boj je ve své podstatě nepřetržitost*

tým sledem manévru všech druhů, nejrychlejšího rozsahu, způsobu provedení a cílů. V soudobé operaci je v podstatě víc manévru, než vlastního procesu ničení nepřítele.

To, že manévry se stává neoddělitelnou součástí bojové činnosti a že nevytváří jen podmínky k úspěšnému ničení nepřítele, nám dokumentuje dnes neúměrně rostoucí význam manévru palbou. Je nezvratným faktem, že vlivem nových bojových prostředků, zejména raketových zbraní, bude v operaci (boji) hrát manévry palbou čím dále tím větší roli. Přitom soudobá bojová technika, především raketová a zvláště při použití jaderných nábojů, dovoluje už dnes podstatnou část úkolu — fyzické ničení nepřítele — plnit manévrem palbou, aniž by k tomu účelu bylo třeba provádět manévry vojsky a jejich bojovou techniku. Vidíme, že tedy manévry palbou otvírá nový pohled na samou podstatu a obsah manévru. Potvrzuje nám, že nelze v současné době již oddělovat bojovou činnost (v podstatě palba a pohyb) od manévru a že jej nelze chápat jen jako souhrn činnosti za účelem vytvoření těch nejvýhodnějších podmínek k provedení rozhodného úderu, ať již živou silou či palbou, s cílem zničit nepřítele. Vidíme, že manévry palbou přerůstá onen úzký obsah činnosti k vytvoření těch nejvýhodnějších podmínek k provedení rozhodného úderu, ale sám ve své podstatě tento rozhodný úder k zničení nepřítele uskutečňuje.

Jestliže se tedy z tohoto hlediska díváme na manévry v soudobých podmínkách, pak myslím, že není třeba mluvit zvlášť o nutnosti smělého manévru jakožto předpokladu nepřetržitosti bojové činnosti, ale že bojová činnost (tedy i manévry jakožto neoddělitelná součást každé bojové činnosti) musí být ve své nepřetržitosti smělá a rozhodná.

Dalším faktorem, který ovlivňuje nepřetržitost vedení bojové činnosti v průběhu operace (boje), je podle mého názoru dovedné a rozhodné odrážení protiúderů a protiztečí. I v soudobých, vysoce dynamických, útočných operacích bude snahou nepřítele, aby nejen palbou, ale i smělymi a silnými protiúderými (protiztečemi) zpomalil postup útočících nebo pronásledujících vojsk, a tím v podstatě narušil nebo znemožnil útočný charakter bojové činnosti útočníka.

Nejvhodnější formou odrážení protiúderů (protiztečí) bude bezesporu střetný boj.

Odrážejí-li se protiúder a protizteče střetným bojem, zachovává se útočícím vojskům základní charakter jejich bojové činnosti, a kromě toho jsou-li vojska v pohybu, skýtají obtížnější cíl pro nepřátelské zbraně, zvláště prostředků atomového napadení, včetně raket. Kromě toho tento způsob boje znesnadňuje nepříteli plánovitě rozvinout vojska a může podstatně ztížit, často i znemožnit provedení jeho zámyslu. Odrážení protiúderů (protiztečí) střetným bojem může ve značné míře i oklamat nepřítele o síle vlastních vojsk.

Nebude-li možné odrazit protiúder (protizteč) nepřítele ve střetném boji z důvodu značné převahy nebo nevýhodného terénu, je možné jej odrážet částí sil z místa, ale většinou sil co nejrychleji rozvíjet bojovou činnost do boků a do týlu nepřítele. Odrážení protiúderů z místa je však značně nevýhodné, neboť skýtá nepříteli příznivé podmínky pro účinné použití zvláště raketových a atomových zbraní, neboť tyto jsou právě velmi účinné a vhodné proti nepohyblivým cílům. Proto přechod vojsk do obrany na čáře ženijně nepřipravené může mít za následek nejen přerušení nepřetržitosti útoku, či pronásledování, ale i jejich poměrně snadné zničení.

Je proto nutné mít na zřeteli, že v každém případě je třeba usilovat o to, aby odrážení protiúderu (protizteče) nebylo záminkou k přerušení útoku nebo pronásledování. Dojde-li ke zdržení na jednom směru, pak na druhém je nutno usilovat o rozvinutí pronásledování, což bude ten nejlepší způsob, jak pomoci vojskům odrážejícím protiúder (protizteč).

Přihlédneme-li k rozmachu soudobých útočných operací a k množství vodních překážek na střeoevropském a západoevropském válečnickém směru východ — západ, snadno zjistíme, že vojska budou nucena téměř každý den překonávat vodní překážku. Z toho nám plyne závěr, že kromě ostatních terénních překážek všech druhů, budou mít velký vliv na zachování nepřetržitosti bojové činnosti **vodní toky**.

Přes veškeré vymoženosti techniky a možnosti uzpůsobení tanků pro hluboké brodění pod vodou atd. dokázala praxe při cvičeních, že se nesmí podceňovat ani malé a střední vodní toky.

Velmi důležitý úkol připadá v tomto ohledu průzkumu těchto vodních překážek, který svou důležitostí se rovná průzkumu nepřítele.

Zachování tempa útočných operací a tím i nepřetržitosti útočné činnosti si nutně v soudobých podmínkách vyžaduje vyvinout maximální úsilí o překračování vodních toků z chodu, na široké frontě, o zmocnění se širokých předmostí využitím vzdušných výsadek a přepravy vojsk vrtulníky. Malá předmostí, která ve druhé světové válce často sehrála důležitou úlohu i operačního významu se v soudobých podmínkách stanou cílem atomových úderů a proto ztrácí v podstatě svůj význam. Je třeba proto předmostí co nejrychleji rozšiřovat a pokračovat okamžitě v rozvíjení útočné činnosti do hloubky sestavy nepřítele.

Využitím vzdušných výsadek s tím cílem, aby se nejen zmocnily a udržely předmostí do příchodu předsunutých oddadů, ale aby i udržely a zabránily zničení mostů a přeprav, nabývá na důležitosti a významu.

Proto důsledná příprava vojsk k plnění těchto úkolů již v míru při výcviku je tím hlavním předpokladem pro zachování nepřetržitosti bojové činnosti i za války.

Je nesporné, že jedním z nejdůležitějších činitelů ovlivňujících a zabezpečujících nepřetržitost zvláště útočného boje je **velení**. Zvláště v období každodenního vedení nočního boje bude iniciativa, dovednost a rozhodnost velitelů a štábů všech stupňů při řízení boje přímo určujícím faktorem nepřetržitosti útočného boje. **Plynulost a nepřetržitost útoku a bojové činnosti vůbec bude proto tím nejlepším měřítkem hodnoty práce velitelů a štábů při velení vojskům.**

Jak ukazují i zkušenosti z druhé světové války, jsou to právě směla, překvapivá a nejednou originální rozhodnutí velitelů i na nejnižších stupních, která vedou k úspěchu v boji byt i za předpokladu, že nadřízený velitel jich musí dovedně využít. A naopak tam, kde velitel a štáb neměli tyto vlastnosti, tam bojové akce zpravidla končily nepatrnými výsledky nebo i neúspěchem. Jestliže jsme svědky toho, že za Velké vlastenecké války iniciativa velitele měla na bojišti tak velký význam, tím větší bude mít v soudobých podmínkách vedení operací a boje. V soudobých operacích a boji připadá zvláště důležitá úloha svazkům a útvarům, které často budou nuceny v zájmu co nejdůmyslnějšího splnění cíle operace vést boj na samostatných směrech.

Abyste však mohli velitelé nižších stupňů plně rozvinout svou vynalézavost a iniciativu, musí mít bezpodmínečně určitou volnost jednání. Toto je sice zřejmé, avšak ne vždy to dovolují formy a způsoby určování bojových úkolů. Určí-li nadřízený ve-

litel ve svém rozkaze podřízenému bližší úkol, následující úkol a další úkol, často i velmi přesně bojovou sestavu a způsoby součinnosti, způsoby jak a čím zabezpečit křídla, boky, styk a otázky velení atd., pak podřízený velitel svazků v podstatě nic víc nepotřebuje řešit a ani nemá možnost rozvinout vlastní iniciativu.

Podle mého názoru je třeba plně souhlasit s tím, že forma stanovení bojového úkolu nesmí omezovat iniciativu a vynalézavost velitelů ani na těch nejnižších stupních, ovšem s podmínkou, že tato iniciativa a vynalézavost nebude v rozporu s celkovým zámyslem vedení boje (operace). Za tím účelem bude proto třeba podřízené velitele svazků a někdy i útvarů seznámit se zámyslem a s celkovou ideou boje, popřípadě na několik dní dopředu.

Zvětšení hloubky úkolu nejen že umožní, ale zároveň nutí velitele ke studiu terénu budoucí bojové činnosti, což nelze podceňovat.

Jsmo však často svědky toho, že zvláště na vyšších stupních velení je věnována malá pozornost bojové činnosti útvarů, které mohou určitě v manévrových druzích boje i za souborných podmínek sehrát velmi vážnou úlohu. Zvláště za předpokladu nesouvislé fronty, naskýtají se velké možnosti pro smělou a rozhodnou činnost útvarů hlavně pokud jde o pronikání do týlu a boku jednotlivých prvků nepřátelské bojové nebo operační sestavy.

Seznámení velitele svazku a útvaru s úkolem na dobu delší než 24 hodin bude mít příznivý vliv na hledání nových metod a forem plnění úkolů.

Mohlo by se zdát, že slabou stránkou určování bojových úkolů svazkům a útvarům na delší dobu je ta okolnost, že je nemožné předvídat vývoj boje. Ovšem na základě takto vedených úvah by bylo možné soudit, že rovněž plánování operací na štábu armády neodpovídá vždy skutečnosti a že je proto nereálné a zbytečné plánovat na příklad na hloubku celé útočné operace (3—4 dny). Tento závěr by však nebyl správný, neboť i stanovení úkolů svazkům na více než jeden den nikterak nevylučuje možnost upřesnění, doplnění nebo v krajním případě i změnu úkolu během jeho plnění.

Podstata této větší perspektivy při ukládání úkolů podřízeným je v tom, dát velitelům svazků a útvarů větší samostatnost ve volbě způsobů a forem boje, což může mít kladný vliv na zabezpečení vedení nepřetržité bojové činnosti.

V souvislosti s otázkami velení ve vzta-

hu k zabezpečení nepřetržité bojové činnosti bych se chtěl dotknout ještě jednoho velmi závažného problému, tentokrát však při zabezpečení nepřetržitosti bojové činnosti z hlediska operačního (operační činnosti). Tímto problémem je zvláště v souborných podmínkách plynulý přechod z jedné útočné operace do následující (další) útočné operace.

Význam a důležitost i tohoto faktoru zabezpečení nepřetržitosti nám dokazuje mnoho příkladů z Velké vlastenecké války, z nichž jako nejtypičtější je možno uvést akce 4. gardové Sovětské armády, které velitel nynější maršál Sovětského svazu Jeremenko. Tato gardové armády se podařilo uskutečnit dvě postupné armádní operace bez operační přestávky na hloubku 300 km. Velitel armády, když hodnotil tuto operaci, která byla význačným úspěchem v rámci frontu, upozornil však i na objektivní potíže, které touto nepřetržitou bojovou činností trvaly 21 dnů vznikly. Prohlásil: „Nepřetržitý útok trval 21 dnů, během něhož byla překonána vzdálenost 300 km v neschůdném terénu bez komunikací, za podmínek vzdalování se vojsk od zásobovacích základen, kdy dělostřelectvo a týl se stále zpožďovaly, což při nedostatku střeliva a PHM a nejednou i potravin bylo důkladně znát.“

I když současné technické a dopravní prostředky dovolují podstatně lépe zabezpečit plynulé zásobování útočících vojsk, nelze i tuto zkušenost z Velké vlastenecké války nikterak opomíjet, ale jestliže si uvědomíme, že podle posledních závěrů bude útočná operace armády vedena do hloubky 300 i více kilometrů s dobou trvání 3—4 dnů, pak vidíme, že úměrně s růstem techniky narostly i vzdálenosti a rychlosti. Stejně tak neúměrně vzrostl objem zásob, kterými je nutno zásobovat vojska (zvláště střeliva a PHM). Nutnost doplňovat svazky a útvary hlavně těmito základními druhy materiálu, za předpokladu rychlého vzdalování vojsk od armádních zásobovacích základen, staví před všechny týlové pracovníky ještě nedořešený problém, jak po stránce týlové zabezpečit nepřetržitou bojovou činnost za předpokladu realizace požadavku přechodu z jedné armádní útočné operace k následující (druhé) útočné operaci bez operační přestávky.

Dosavadní stav a schopnosti zvláště dopravní techniky nevytvářejí k tomu plně předpoklady a stojí za uvážení i názor, že nepřetržitost útočné operace frontu bude muset být nezdídkou řešena zasazováním ce-

lych nových svazků (armád) po splnění cíle první armádní operace; jinak bude nutno kalkulovat s určitou operační přestávkou po skončení první armádní operace za účelem doplnění zásob i bojové techniky armády, která má pokračovat ve vedení další útočné operace.

Domnívám se tedy, že je plně opodstatněný závěr, že k zabezpečení nepřetržitosti útoku (útočné bojové činnosti) v operačním měřítku je třeba kromě celé řady důležitých opatření souvisejících s tak zvaným perspektivním plánováním v průběhu první útočné operace v maximální míře brát v úvahu otázky možnosti včasného zásobování bojujících vojsk potřebným materiálem, neboť otázky týlového zabezpečení (materiálního, technického a zdravotnického) budou v plné míře rozhodujícím činitelem ovlivňujícím nepřetržitost bojové činnosti.

Při řešení tohoto závažného problému bude třeba s největší pravděpodobností jít po linii zmobilizování zásob, zvláště na stupni armády a možná i po linii vypuštění některých zásobovacích stupňů, za současného předpokladu vybavení útvarů k zabezpečení potřebné soběstačnosti alespoň k nepřetržitému vedení boje po dobu 3—4 dnů. Maximální vyčerpání tahačů děl a všech dopravních prostředků jednotek i útvarů bude přitom podle mého názoru jeden z prvních předpokladů.

V tomto ohledu je však před námi mnoho práce a mnoho problémů k řešení a je na všech příslušnících naší armády, nejen pracovnících týlu, aby se do řešení těchto otázek plně zapojili a správně je chápali jako otázky prvořadé důležitosti pro zabezpečení nepřetržitosti vedení bojové činnosti vojsk a tím i pro zabezpečení úspěšného splnění úkolů v soudobém boji.

Závěrem k rozboru některých otázek vedení nepřetržité bojové činnosti v soudobých podmínkách bych chtěl připomenout ještě jednu okolnost. I při vytváření všech předpokladů k vedení nepřetržité bojové činnosti nelze tuto reálné zabezpečit ani v taktickém, ani operačním měřítku, jestliže těmto vytvořeným předpokladům nebude přizpůsobena bojová příprava a výcvik vojsk. Proto podle mého názoru je nutné pro zabezpečení vedení nepřetržité bojové

činnost zaměřit se v bojové přípravě vojsk především na tyto otázky:

- zvládnout vedení směle, rozhodně a samostatně bojové činnosti i malými jednotkami v těch nejtěžších terénních podmínkách, se složitě pozemní i vzdušné situace s cílem co nejrychleji a nejúčelněji využívat účinků úderů vlastních raketových a atomových zbraní;
- dokonale zvládnout vedení boje v noci a to od jednotlivce až po svazek, jak při umělém osvětlování terénu, tak i bez něho;
- odvážně rozvíjet pronásledování, pronikání do týlu nepřítele za současného důmyslného a dovedného překonávání vodních překážek v součinnosti se vzdušnými výsádky a zvládnout problematiku přepravy vzduchem;
- zvládnout rozhodně vedení střetného boje, jakožto prostředku k nejúčelnějšímu odrazení protiztečí a protiúderů;
- všemi veliteli, bojovníky a zvláště řidiči zvládnout dokonalou orientaci v terénu a rychlé čtení mapy a leteckých snímků;
- dovedně a cílevědomě využívat terén z hlediska ochrany proti zbráním hromadného ničení a všech sil a prostředků k rychlému odstranění následků po napažení a k obnovení bojeschopnosti;
- plynulě zásobování vojsk s rychlým překonáváním velkých vzdáleností.

Je pochopitelné, že všechna tato opatření nevyčerpávají celý rozsah úkolů spojených se zabezpečením nepřetržitosti bojové činnosti, avšak podle mého názoru je možné pokládat je za jedny z hlavních.

*

Nakonec bych chtěl zdůraznit, že závažnost problematiky nepřetržitosti bojové činnosti bude v soudobých podmínkách vedení boje a operace mít beze sporu i nadále vzrůstající tendenci a proto předpokládám, že v tomto článku uvedené názory nezůstanou bez odezvy a že mohou být určitým podkladem pro další jejich rozvíjení.

Prameny:

- Vojskářská mysl čís. 2/60.
- Válka a vojskářská věda II. a III. díl.
- »Hlavní rysy operačního umění Sovětské armády v deseti drtivých úderech« vyd. NV.
- Mysl vojskova čís. 2/60.

В статье обсуждается понятие «непрерывные боевые действия» и решается содержание и объем их в современных условиях.

Автор рассматривает главным образом наступательный бой (операцию), обращая внимание на бой ночью, преследование, форсирование водных рубежей, использование воздушных десантов, а также на вопросы об управлении и снабжении войск.